

NORGES HØYESTERETT

Den 20. april 2004 avsa Høyesterett dom i

HR-2004-00741-A, (sak nr. 2003/753), straffesak, anke,

A (advokat Arve Opdahl – til prøve)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

(statsadvokat Helge Kaasbøll)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Støle**: Saken gjelder anke over dom avsagt av lagmannsrett uten ankeforhandling, jf. straffeprosessloven § 322 første ledd nr. 3. De spørsmål Høyesterett nå skal ta stilling til, gjelder straffutmålingen. Dels er det spørsmål om betydningen av varetekt i utlandet, dels om betydningen av tidsforløpet i saken.
- (2) Ved Trondheim byretts dom 13. januar 1997 ble A dømt for grovt bedrageri til fengsel i 4 år og 9 måneder. A anket til Frostating lagmannsrett, som nektet anken fremmet bortsatt fra anken over straffutmålingen. Lagmannsretten avsa 13. mai 2002 dom med slik domsslutning:

”I byrettens dom gjøres den endring at fengselsstraffen settes til 4 – fire – år med fradrag av i alt 217 dager for utholdt varetektsfengsel.”
- (3) Varetektsfradraget fastsatt i lagmannsrettens dom gjelder bare varetekt i Norge, og omfatter ikke et lengre varetektsopphold i USA etter byrettens dom.
- (4) A anket til Høyesterett over lagmannsrettens dom. Høyesteretts kjæremålsutvalg traff 26. august 2003 følgende beslutning:

”Anken tillates fremmet for så vidt gjelder tiltalebeslutningens henvisning til straffeloven § 12 første ledd nr. 4 a, spørsmålet om inhabilitet og spørsmålene om betydningen av varetekten i USA og tidsforløpet i saken. Anken for øvrig tillates ikke fremmet.”

- (5) Ved Høyesteretts kjennelse 18. desember 2003 ble anken forkastet for så vidt gjaldt lagmannsrettens saksbehandling, mens anken over straffutmålingen utsto. Når det gjelder sakens faktiske bakgrunn, og bakgrunnen for at ankeforhandling og pådømmelse for Høyesterett ble delt, viser jeg til kjennelsen. Høyesteretts kjæremålsutvalg forkastet ved kjennelse 16. februar 2004 As kjæremål over lagmannsrettens beslutning 13. mai 2002 om delvis ankenektelse, samt hans kjæremål over lagmannsrettens beslutning 14. februar 2003 om ikke å omgjøre beslutningen av 13. mai 2002.
- (6) *Forsvareren* har i korte trekk anført at det er uriktig av lagmannsretten ikke å innrømme A fradrag for varetekten i USA. Han har krav på fullt fradrag på samme måte som for varetekt i Norge. Hensett til det lange tidsforløpet fra etterforskning mot ham ble innledet med påfølgende siktelse, og frem til rettskraftig dom, er straffen satt vesentlig for høyt. Det foreligger en krenkelse av retten til å få avgjort en straffesiktelse ved domstolene innen rimelig tid, jf. Den europeiske menneskerettskonvensjon artikkel 6, og dette tilsier at straffen må settes vesentlig lavere enn det den ellers ville ha vært utmålt til. Under ingen omstendighet kan det bli spørsmål om gjeninnsetting i fengsel for soning av reststraff.
- (7) *Aktor* har sagt seg enig i at A har krav på fullt fradrag for varetekten i USA. Også tidsforløpet tilsier en betydelig reduksjon i straffen, og det er nedlagt påstand om at straffen settes til fengsel i 2 år og 5 måneder, som anses sonet i varetekt.
- (8) *Jeg er kommet til at anken må tas til følge.*
- (9) *Spørsmålet om fradrag i straffen for varetekt i USA.*
- (10) Straffeloven § 60 tredje ledd lyder:
- ”Har den dømte i utlandet vært undergitt frihetsberøvelse i anledning av saken, avgjør retten i hvilken utstrekning denne tid skal bringes til fradrag i straffen.”**
- (11) Slik bestemmelsen er utformet, er det overlatt til domstolene å fastsette om fradrag skal gjøres og i tilfelle i hvilket omfang. Er det imidlertid tale om en frihetsberøvelse som i Norge ville gitt grunnlag for varetektsfradrag, må domfelte ha krav på fullt fradrag med mindre det foreligger helt spesielle omstendigheter. Jeg finner det klart at A må innrømmes fradrag for hele den tid han satt fengslet i USA – et tidsrom på nærmere ett år og ti måneder. Det er på det rene at han ble pågrepet og fengslet i USA etter anmodning fra norsk påtalemyndighet, og at grunnlaget var siktelsen i Norge vedrørende de straffbare handlinger vår sak gjelder. Det er ikke grunn til å anta at frihetsberøvelsen var mindre inngripende enn om han hadde vært undergitt fengslig forvaring i Norge i samme tidsrom.
- (12) Lagmannsrettens standpunkt om ikke å gi fradrag i straffen for varetekten i USA, er begrunnet i at A motsatte seg utlevering til Norge. Når det i denne sammenheng vises til Rt. 1991 side 193, må det bero på en misforståelse. Det er ikke tvilsomt at domfelte i den saken var innrømmet fullt fradrag for et langvarig varetektsopphold i Spania. Førstvoterendes bemerkning om at domfelte hadde motsatt seg utlevering til Norge, og at han derfor ikke fant å kunne tillegge varetektsoppholdet i Spania særlig vekt, gjaldt domfeltes anførsel om at dette dessuten måtte få betydning som en straffnedsettende omstendighet. Det er i denne sammenheng det vil kunne være aktuelt å legge vekt på domfeltes subjektive forhold, og ikke ved spørsmål om fradrag for varetekt i utlandet etter straffeloven § 60 tredje ledd.

- (13) *Tidsforløpet og dets betydning for fastsettelsen av straffen.*
- (14) A er domfelt for grovt bedrageri som gjelder betydelige beløp, og som har ført til tap for en rekke investorer. Jeg tar utgangspunkt i byrettens dom på straff av fengsel i fire år og ni måneder.
- (15) Det er etter mitt syn ikke noe å si på tidsforløpet fra A ble siktet 12. desember 1994 til byrettens dom 13. januar 1997. Saken var omfattende og berørte selskaper med virksomhet i flere land. Hovedforhandling i byretten ble holdt i tiden 9. september til 22. november 1996 over i alt 46 rettsdager, og det ble ført 43 vitner.
- (16) Etter at A valgte ikke å vende tilbake til Trondheim tinghus etter en permisjon i november 1996, for deretter å utebli fra resten av hovedforhandlingen, ble han etter anmodning fra norsk politi pågrepet i USA 29. oktober 1997. Han satt så varetektsfengslet i USA frem til han ble utlevert til norsk politi 19. august 1999, og deretter i Norge frem til 23. mars 2000.
- (17) Forsvareren har anført at påtalemyndigheten ikke tok de nødvendige skritt til å få byrettens dom forkynt for A i USA til tross for at man på et tidlig tidspunkt ble kjent med hvor han oppholdt seg. Selv om A motsatte seg utlevering til Norge, og heller ikke ønsket å medvirke til underhåndsforkynnelse av dommen, kan dette ikke legges ham til last, og han må godskrives også denne tiden fullt ut.
- (18) Jeg er ikke enig i det. Tiden i USA må tilskrives As eget forhold, og han må også bære et vesentlig ansvar for at byrettens dom ikke ble forkynt for ham.
- (19) Annerledes stiller det seg derimot med tidsforløpet etter at det ble inngitt støtteskriv fra As nye forsvarer medio desember 1999. Det er særlig uheldig at det gikk halvannet år før lagmannsretten traff avgjørelse om ankenekting 20. juli 2001. Beslutningen ble opphevet av Høyesteretts kjæremålsutvalg ved kjennelse 18. oktober 2001. Når grunnlaget for opphevelsen nettopp var at det ikke var foretatt en nærmere vurdering av tidsforløpet, var det videre uheldig at det gikk nye syv måneder før lagmannsretten igjen behandlet As anke 13. mai 2002.
- (20) Når dertil kommer at A heller ikke kan lastes for tidsforløpet frem til Høyesterett nå foretar sin avsluttende behandling av hans anke over lagmannsrettens dom, er jeg enig med partene i at straffen må settes vesentlig lavere enn fengsel i 4 år og 9 måneder, og også lavere enn 4 år som fastsatt av lagmannsretten. Etter omstendighetene finner jeg å kunne tiltre aktors påstand om at straffen settes til fengsel i 2 år og 5 måneder, som anses gjennomført ved varetekt. Til fradrag i straffen går 885 dager varetekt.
- (21) Jeg stemmer for denne

D O M :

I lagmannsrettens dom gjøres disse endringer:

1. Varetektsfradraget settes til 885 – åttehundreogåttifem – dager.

2. Straffen settes til fengsel i 2 – to – år og 5 – fem – måneder, som anses gjennomført ved varetekt.

- (22) Dommer **Rieber-Mohn:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (23) Dommer **Gjølstad:** Likeså.
- (24) Dommer **Tjomsland:** Likeså.
- (25) Dommer **Aasland:** Likeså.
- (26) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

I lagmannsrettens dom gjøres disse endringer:

1. Varetektsfradraget settes til 885 – åttehundreogåttifem – dager.
2. Straffen settes til fengsel i 2 – to – år og 5 – fem – måneder, som anses gjennomført ved varetekt.